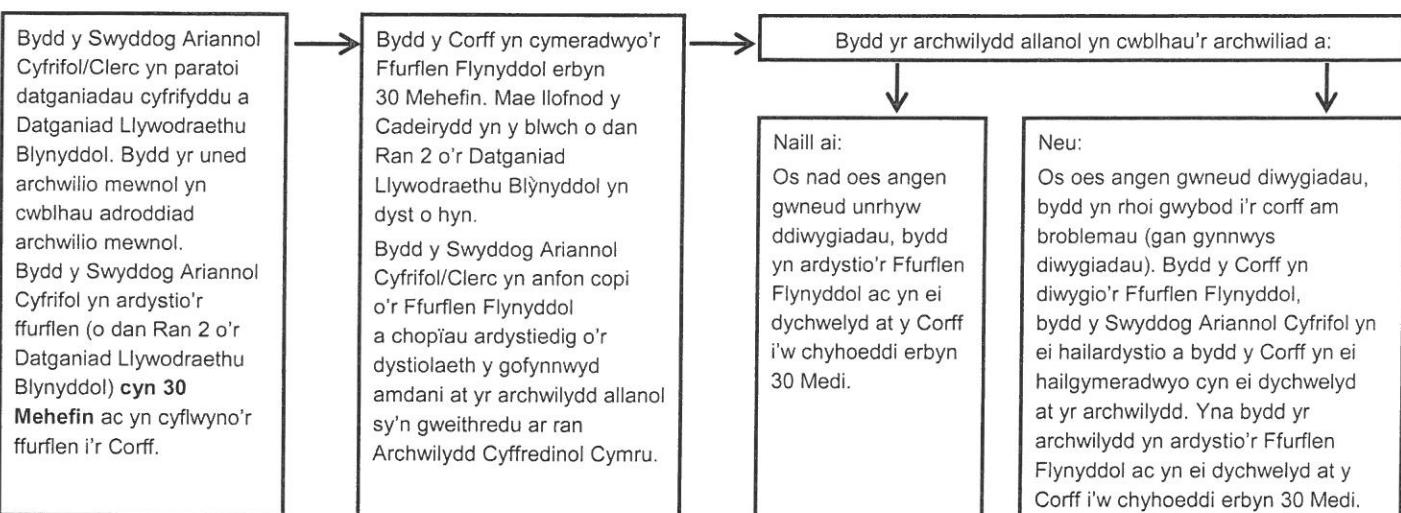

Rhaid i gyrrff Ilywodraeth leol llai o faint yng Nghymru baratoi cyfrifon blynnyddol gan ddilyn arferion priodol fel y'u nodir yng nghyhoeddiad Un Llais Cymru/Cymdeithas Clercod Cynghorau Lleol (SLCC) **Governance and accountability for local councils in Wales – A Practitioners’ Guide 2006** (y Canllaw i Ymarferwyr). Mae'r Canllaw i Ymarferwyr yn nodi y gall cyrrff baratoi eu cyfrifon ar ffurf ffurflen flynyddol a baratowyd gan Swyddfa Archwilio Cymru.

Y cyfrifon a'r broses archwilio

Mae'r cyfrifon a'r trefniadau archwilio yn dilyn y broses a nodir isod.

Cwblhewch bob adran mewn coch. Mae'n bosibl y bydd ffurflenni anghyflawn neu anghywir yn galw am waith archwilio allanol ychwanegol ac yn arwain at gostau ychwanegol. Anfonwch y Ffurflen Flynyddol **wreiddiol**, ynghyd â'r holl wybodaeth y gofynnwyd amdani, at yr archwilydd allanol sy'n gweithredu ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru. **Noder bod yn rhaid i bob copi a ddarperir at ddibenion yr archwiliad gael eu hardystio fel copiau cywir o'r rhai gwreiddiol gan y Clerc a'r Cadeirydd.** Oni bai y gofynnir i chi wneud hynny, **peidiwch** ag anfon unrhyw gofnodion ariannol gwreiddiol na chofnodion eraill at yr archwilydd allanol.

Dylai cyrrff nodi'r newidiadau i'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol. Dylai hyn gael ei gwblhau yn llawn gan bob Corff.

Caiff ffurflenni a archwiliwyd ac a ardystiwyd eu dychwelyd at y Corff i'w chyhoeddi neu er mwyn cyhoeddi'r datganiadau cyfrifyddu, y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol a thystysgrif ac adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Rhestr wirio cwblhau

	Bydd ateb 'Anghywir' yn golygu nad ydych wedi bodloni'r gofynion o bosibl	Gweithredwyd?	
	Cyflwyniad cyntaf i'r archwilydd allanol	Cywir	Anghywir
Cyfrifon	A yw'r Swyddog Ariannol Cyfrifol wedi ardystio'r datganiadau cyfrifyddu ac a yw'r corff wedi cymeradwyo'r Ffurflen Flynyddol (fel y dangoswyd gan y llofnodion perthnasol), erbyn 30 Mehefin 2016 fan bellaf? A yw'r cyfrifon yn cyfrifo'n gywir ac a yw'r balans a gaiff ei barhau o'r llynedd yn cyfateb i'r balans agoriadol eleni? A yw'r papurau i'w hanfon at yr archwilydd allanol yn cynnwys esboniad o amrywiadau sylweddol, gan gynnwys dadansoddiad wedi ei fesur o'r newidiadau rhwng y llynedd ac eleni? A yw'r cysoniad banc ar 31 Mawrth 2016 yn gyson â llinell 9?		
Pob adran	A yw'r holl flychau coch wedi'u cwblhau ac a oes esboniadau wedi'u rhoi lle bo angen? A yw'r holl wybodaeth y gofynnwyd amdani gan yr archwilydd allanol wedi'i hanfon gyda'r Ffurflen Flynyddol hon? Dylech gyfeirio at yr hysbysiad o'r archwiliad ac unrhyw amserlenni ychwanegol a ddarparwyd gan eich archwilydd allanol.		
Tystiolaeth ategol	A yw'r holl eitemau a'r tudalenau o dystiolaeth ategol a ddarparwyd i'r archwiliad wedi eu hardystio fel copi cywir o'r un gwreiddiol gan y Clerc a'r Cadeirydd?		

Datganiadau cyfrifyddu 2015-16 ar gyfer:

Enw'r corff:

CYNGOR CYM LLAUNFAR MATHAFARN ETHAF

	Y flwyddyn a ddaeth i ben	Nodiadau a chanllawiau i'r sawl sy'n llunio'r cyfrifon
	31 Mawrth 2015 (£)	31 Mawrth 2016 (£)
		Dylech dalgrynnu'r ffigurau i'r £ agosaf. Ni ddylech adael unrhyw flychau yn wag na chofnodi balansau o £0 neu ddim. Rhaid i bob ffigur fod yn gyson â'r cofnodian ariannol sylfaenol ar gyfer y flwyddyn berthnasol.

Datganiad o incwm a gwariant/derbyniadau a thaliadau

1. Balansau a ddygwyd ymlaen	65662	77680	Cyfanswm y balansau a'r cronfeydd wrth gefn ar ddechrau'r flwyddyn fel y'u cofnodwyd yn y cofnodian ariannol. Rhaid iddo fod yn gyson â llinell 7 y flwyddyn flaenorol.
2. (+) Incwm o drethiant lleol/ardoll	45243	42448	Cyfanswm yr incwm a dderbyniwyd/derbyniadwy yn ystod y flwyddyn o drethiant lleol (praecept) neu ardoll/cyfraniad gan brif gyrrf.
3. (+) Cyfanswm derbyniadau eraill	2159	2791	Cyfanswm incwm neu dderbyniadau a gofnodwyd yn y llyfr arian parod llai'r symiau a gynhwysir yn llinell 2. Mae'n cynnwys grantiau cymorth, dewisol a refeniw.
4. (-) Costau staff	10869	11013	Cyfanswm gwariant neu daliadau a wnaed i bob gweithiwr cyflogedig ac ar ei ran. Dylech gynnwys cyflogau, TWE ac Yswiriant Gwladol (cyflogeion a chyflogwyr), cyfraniadau pensiwn a threuliau cysylltiedig e.e. costau terfynu.
5. (-) Llog ar fenthyciadau/ ad-daliadau cyfalaf	NIL	NIL	Cyfanswm gwariant neu daliadau cyfalaf a llog a wnaed yn ystod y flwyddyn ar fenthyciadau allanol (os o gwbl).
6. (-) Cyfanswm taliadau eraill	24515	39678	Cyfanswm gwariant neu daliadau fel y'u cofnodwyd yn y llyfr arian parod, a thynnu costau staff (llinell 4) a llog ar fenthyciadau/ad-daliadau cyfalaf (llinell 5).
7. (=) Balansau a barhawyd	77680	77228	Cyfanswm y balansau a'r cronfeydd wrth gefn ar ddiweddy flwyddyn. Rhaid iddo fod yn hafal i $(1+2+3) - (4+5+6)$.

Datganiad o falansau

8. (+) Dyledwyr a balansau stoc	NIL	NIL	Cyfrifon incwm a gwariant yn unig: Nodwch werth dyledion sy'n ddyledus i'r corff a balansau stoc a ddelir ar ddiwedd y flwyddyn.
9. (+) Cyfanswm arian parod a buddsoddiadau	77680	77228	Pob cyfrif: Swm yr holl gyfrifon banc cyfredol a chadw, daliadau ariannol a buddsoddiadau a ddelir ar 31 Mawrth. Rhaid i hyn fod yn gyson â balans cysoni'r llyfr arian parod yn unol â chysoniad y banc.
10. (-) Credydwyr	NIL	NIL	Cyfrifon incwm a gwariant yn unig: Nodwch werth yr arian sy'n ddyledus gan y corff (heblaw costau benthyg) ar ddiwedd y flwyddyn.
11. (=) Balansau a barhawyd	77680	77228	Dylai cyfanswm y balansau fod yn gyson â llinell 7 uchod: Nodwch gyfanswm (8+9-10).
12. Cyfanswm asedau sefydlog ac asedau hirdymor	4838	4838	Gwerth gwreiddiol cofrestr asedau a buddsoddiadau pob ased sefydlog, ynghyd ag asedau hirdymor eraill a ddelir ar 31 Mawrth.
13. Cyfanswm benthyciadau	NIL	NIL	Balans cyfalaf dyledus pob benthyciad o drydydd partïon ar 31 Mawrth (gan gynnwys PWLB).

14. Nodyn datgelu cronfeydd ymddiriedolaeth	Ydy	N/Y	Dd/G	Ydy	N/Y	Dd/G	Mae'r Corff yn gweithredu fel unig ymddiriedolwr ac mae'n gyfrifol am reoli (a) cronfa/cronfeydd ymddiriedolaeth/asedau (dylai darllenwyr nodi nad yw'r ffigurau uchod yn cynnwys unrhyw drafodion ymddiriedolaeth).
			✓			✓	

Datganiad Llywodraethu Blynnyddol (Rhan 1)

Rydym yn cydnabod fel aelodau o'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor, ein cyfrifoldeb dros sicrhau bod yna system reolaeth fewnol gadarn, gan gynnwys paratoi'r datganiadau cyfrifyddu. Rydym yn cadarnhau, hyd eithaf ein gwybodaeth a'n cred, o ran y datganiadau cyfrifyddu ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016, ein bod wedi gwneud y canlynol:

	Cytunwyd?		Mae 'CYWIR' yn golygu bod y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor wedi gwneud y canlynol:	Cyf y Dangosydd Perfformiad
	Cywir	Anghywir*		
1. Rydym wedi cymeradwyo'r datganiadau cyfrifyddu a baratowyd yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'u diwygiwyd) ac arferion priodol.	✓		Paratoi ei ddatganiadau cyfrifyddu yn y ffordd a ragnodir gan y gyfraith.	6, 12
2. Cynnal system rheolaeth fewnol ddigonol, gan gynnwys mesurau a gynlluniwyd i atal a chanfod twyll a llygredd, ac adolygu ei heffeithiolrwydd.	✓		Gwneud trefniadau priodol a derbyn cyfrifoldeb am warchod yr arian cyhoeddus a'r adnoddau dan ei reolaeth.	6, 7
3. Rydym wedi cymryd camau rhesymol i roi sicrwydd i'n hunain nad oes unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio gwirioneddol neu bosibl â chyfreithiau, rheoliadau na chodau ymarfer a allai gael effaith ariannol sylwedol ar allu'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor i gynnal ei fusnes nac ar ei sefyllfa ariannol.	✓		Ond wedi gwneud pethau y mae gando'r pŵer cyfreithiol i'w gwneud ac wedi cydymffurfio â chodau ymarfer a safonau wrth wneud hynny.	6
4. Rydym wedi darparu cyfle priodol i etholwyr arfer eu hawliau yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.	✓		Rhoi'r cyfle i bob unigolyn â diddordeb archwilio a gofyn cwestiynau am gyfrifon y Corff.	6, 23
5. Rydym wedi cynnal asesiad o'r risgiau sy'n wynebu'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor ac wedi cymryd camau priodol i reoli'r risgiau hynny, gan gynnwys cyflwyno rheolaethau mewnol a/neu yswiriant allanol lle y bo angen.	✓		Ystyried y risgiau ariannol a'r risgiau eraill a wynebir ganddo wrth weithredu'r Corff a delio â hwy'n briodol.	6, 9
6. Rydym wedi cynnal system archwilio mewnol ddigonol ac effeithiol ar gyfer y cofnodion cyfrifyddu a'r systemau rheoli drwy gydol y flwyddyn ac wedi cael adroddiad gan yr archwilydd mewnol.	✓		Trefnu i unigolyn cymwys, yn annibynnol ar y rheolaethau a'r gweithdrefnau ariannol, roi barn wrthrychol ar ba un a yw'r rhain yn diwallu anghenion y Corff.	6, 8
7. Rydym wedi ystyried pa un yw unrhyw ymgylfreitha, rhwymedigaethau neu ymrwymiadau, digwyddiadau neu drafodion, a ddigwyddodd naill ai yn ystod y flwyddyn neu ar ôl i'r flwyddyn ddod i ben, wedi cael effaith ariannol ar y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor a, lle y bo'n briodol, wedi eu cynnwys yn y datganiadau cyfrifyddu.	✓		Datgelu popeth y dylai fod wedi ei ddatgelu am ei fusnes yn ystod y flwyddyn gan gynnwys digwyddiadau a ddigwyddodd ar ôl i'r flwyddyn ddod i ben os ydynt yn berthnasol.	6
8. Rydym wedi cymryd camau priodol i fynd i'r afael â phob mater a godwyd mewn adroddiadau blaenorol gan archwiliwyr mewnol ac allanol.	✓		Ystyried a chymryd camau priodol i fynd i'r afael â phroblemau/gwendidau a ddygydd i'w sylw gan archwiliwyr mewnol ac allanol.	6, 8, 23
9. Cronfeydd ymddiriedolaeth – yn rhinwedd ein swydd fel ymddiriedolwr, rydym wedi: <ul style="list-style-type: none"> Cyflawni ein cyfrifoldeb mewn perthynas ag atebolwydd am y gronfa/cronfeydd gan gynnwys cyflwyno adroddiadau ariannol a, lle y bo angen, cynnal archwiliadau annibynnol. 		Do Naddo D/G	Cyflawni ei gyfrifoldebau yn rhinwedd ei swydd fel unig reolwr-ymddiriedolwr ymddiriedolaeth neu ymddiriedolaethau lleol.	3, 6

* Ar ddalen ar wahân, rhowch esboniadau i'r archwilydd allanol ar gyfer pob ymateb a nodwyd fel 'Anghywir' a roddwyd; a disgrifiwch pa gamau gweithredu sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â'r gwendidau a nodwyd.

Datganiad Llywodraethu Blynnyddol (Rhan 2)

	Cytunwyd?		Mae ateb 'Cywir' yn golygu bod y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor wedi:	Cyf y Dangosydd Perfformiad
	Cywir	Anghywir*		
1. Gwnaethom gyfrifo a chymeradwyo gofyniad cyllidebol y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor ar gyfer flwyddyn ariannol 2015-16 yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 ac arferion priodol [ac fe wnaethom osod y praecept yn unol ag Adrannau 39 i 42 o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992.]*	☒		Cynllunio'n briodol ei weithgareddau ariannol ar gyfer y flwyddyn a phennu cyllideb yn unol â gofynion statudol.	13
2. Rydym wedi derbyn adroddiadau ariannol manwl yn nodi'r [incwm a'r wariant* derbyniadau a thaliadau*] a chrynodeb o sefyllfa ariannol y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor ar sail [misol* / chwarterol*] reolaidd drwy gydol y flwyddyn.	☒		Monitro ei sefyllfa ariannol, ei incwm a'i wariant yn erbyn y gyllideb honno yn effeithiol drwy gydol y flwyddyn.	13
3. Rydym wedi sicrhau bod archwiliad mewnol y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor yn annibynnol ar ei broses gwneud penderfyniadau o ddydd i ddydd a'r broses o gynnal y cofnodion cyfrifyddu ac rydym wedi cytuno ar gylch gorchwyl priodol ar gyfer yr archwiliad mewnol.	☒		Sicrhau bod ei swyddogaeth archwilio mewnol yn gallu cyflawni'r gwaith heb wrthdaro buddiannau posibl a chyda digon o gyfile i ddarparu gwasanaeth digonal ac effeithiol.	8

* Dileer fel y bo'n briodol.

Cymeradwyaeth ac ardystiad y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor

Y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiadau cyfrifyddu yn unol â gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 ac am baratoi'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol.

Ardystiad gan y Swyddog Ariannol Cyfrifol

Ardystiaf fod y datganiadau cyfrifyddu yn y Ffurflen Flynyddol hon yn rhoi darlun teg o sefyllfa ariannol y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor, a'i incwm a'i wariant, neu'n cyflwyno'r derbyniadau a'r taliadau'n briodol, pa un bynnag sy'n berthnasol, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016.

Cymeradwyaeth gan y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor

Cadarnhaf fod y datganiadau cyfrifyddu hyn a'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol wedi cael eu cymeradwyo gan y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor o dan gyfeirnod cofnod:

Llofnod y Swyddog Ariannol Cyfrifol: *G E Pritchard JP*

Enw: *GRIFFITH EFION PRITCHARD*

Dyddiad: *13 Mai 2016*

Llofnod y Cadeirydd: *Phys Jones*

Enw: *RHYS OWAIN JONES*

Dyddiad: *23 05 2016*

Ailgymeradwyaeth ac ailardystiad y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor (dim ond os bydd y ffurflen flynyddol wedi ei diwygio yn yr archwiliad y bydd eu hangen)

Ardystiad gan y Swyddog Ariannol Cyfrifol

Ardystiaf fod y datganiadau cyfrifyddu yn y Ffurflen Flynyddol hon yn rhoi darlun teg o sefyllfa ariannol y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor, a'i incwm a'i wariant, neu'n cyflwyno'r derbyniadau a'r taliadau'n briodol, pa un bynnag sy'n berthnasol, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016.

Cymeradwyaeth gan y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor

Cadarnhaf fod y datganiadau cyfrifyddu hyn a'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol wedi cael eu cymeradwyo gan y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor o dan gyfeirnod cofnod:

Llofnod y Swyddog Ariannol Cyfrifol:

Enw:

Dyddiad:

Llofnod y Cadeirydd:

Enw:

Dyddiad:

Tystysgrif archwilio ac adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru

Mae'r archwilydd allanol yn cynnal yr archwiliad ar ran, ac yn unol â chanllawiau a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru. Ar sail ei adolygiad o'r Ffurflen Flynyddol a'r wybodaeth ategol, mae'n nodi pa un a fydd unrhyw fater a ddaw i'w sylw yn peri pryder nad yw'r ddeddfwriaeth a'r gofynion rheoleiddio perthnasol wedi'u bodloni. Ardystiwn ein bod wedi cwblihau'r archwiliad o'r Ffurflen Flynyddol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2016 ar gyfer:

CYNGOR COM
COSTWICH
MATHEN FARM
GITHAF
BB

Adroddiad yr archwilydd allanol

[Ae eithrio'r materion a'r adroddir isod]* Ar sail ein hadolygiad, yn ein barn ni, mae'r wybodaeth yn y Ffurflen Flynyddol yn cydymffurfio ag arferion priodol ac nid oes unrhyw faterion wedi dod i'n sylw sy'n peri pryder nad yw'r ddeddfwriaeth a'r gofynion rheoleiddio perthnasol wedi'u bodloni.

[[Mae'r materion hyn, ynghyd â]* Mae materion eraill nad ydynt yn effeithio ein barn yr ydym yn tynnu sylw'r corff atynt, yn ogystal â'n hargymhellion ar gyfer gwella wedi eu cynnwys yn ein hadroddiad i'r corff, dyddiedig 23/9/16.]

Materion eraill ac argymhellion

Ar sail ein hadolygiad, tynnwn sylw'r Corff at y materion a'r argymhellion canlynol nad ydynt yn effeithio ar ein barn archwilio ond y dylai'r Corff ymdrin â hwy.

Gweler yr adroddiad amgaeëdig

BDO LLP Southampton
United Kingdom

(Parhewch ar daflen ar wahân os oes angen.)

Enw'r archwilydd allanol:

BDO LLP Southampton
United Kingdom

Llofnod yr archwilydd allanol:

Dyddiad:

23/9/16

Dros ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru

* Dileer fel y bo'n briodol.

Adroddiad archwilio mewnol blynnyddol ar gyfer:

Enw'r corff:

CYNGOR CYMRUNED LLANFAIR MATHAFARN EITHAF

Mae archwiliad mewnol y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor, gan weithredu'n annibynnol ac ar sail asesiad o risg, wedi cynnwys cynnal asesiad dewisol o gydymffurfiaeth â'r gweithdrefnau a'r rheolaethau perthnasol y disgwylir iddynt fod ar waith yn ystod y flwyddyn ariannol sy'n dod i ben 31 Mawrth 2016.

Cynhaliwyd yr archwiliad mewnol yn unol ag anghenion y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor a'r gwaith a drefnwyd. Ar sail y canfyddiadau yn y meysydd a archwiliwyd, ceir crynodeb o gasgliadau'r archwiliad mewnol yn y tabl hwn. Nodir isod amcanion rheolaeth fewnol a chasgliadau'r archwiliad mewnol ar ba un a oedd yr amcanion canlynol o ran rheolaeth, ym mhob ffodd bwysig, yn cael eu bodloni drwy gydol y flwyddyn ariannol i safon sy'n ddigonol i ddiwallu anghenion y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor.

	Cytunwyd?				Amlinelliad o'r gwaith a wnaed fel rhan o'r archwiliad mewnol (DS nid oes angen hyn os cyflwynwyd adroddiad archwilio mewnol manwl i'r corff)
	Cywir	Anghywir*	Dd/G	Heb ei gynnwys**	
1. Mae'r llyfrau cyfrifon priodol wedi'u cadw'n briodol drwy gydol y flwyddyn.	✓				Adolygydd cyfrifon eisoes a'i cofrestru'n amlwg i'r corff.
2. Bodlonwyd rheoliadau ariannol, cefnogwyd taliadau gan anfonebau, cymeradwywyd gwariant a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.	✓				Bodlonwyd ym mis Gorffennaf 2016.
3. Asesodd y corff y risgau sylweddol i gyflawni ei amcanion ac adolygodd ddigonolrwydd y trefniadau ar gyfer eu rheoli.	✓				Asesodd y corff y risgau sylweddol i gyflawni ei amcanion ac adolygodd ddigonolrwydd y trefniadau ar gyfer eu rheoli.
4. Deilliodd y gofyniad blynnyddol am braecept/ardoll/adnoddau o broses gyllidebu ddigonol, cafodd cynnydd yn erbyn y gyllideb ei fonitro'n rheolaidd, ac roedd y croneydd wrth gefn yn briodol.	✓				Deilliodd y gofyniad blynnyddol am braecept/ardoll/adnoddau o broses gyllidebu ddigonol, cafodd cynnydd yn erbyn y gyllideb ei fonitro'n rheolaidd, ac roedd y croneydd wrth gefn yn briodol.
5. Cafodd yr incwm disgwyliedig ei dderbyn yn llawn, ar sail prisiau cywir, ei gofnodi'n briodol a'i fancio'n sylw, a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.	✓				Cafodd yr incwm disgwyliedig ei dderbyn yn llawn, ar sail prisiau cywir, ei gofnodi'n briodol a'i fancio'n sylw, a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.
6. Cefnogwyd taliadau arian mân yn briodol gan dderbynebau, cymeradwywyd gwariant a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.			✓		Cefnogwyd taliadau arian mân yn briodol gan dderbynebau, cymeradwywyd gwariant a rhoddwyd cyfrif priodol am TAW.
7. Talwyd cyflogau i gyfleoigion a lwfansau i aelodau yn unol â chymeradwyaethau a gofnodwyd, a chymhwyswyd gofynion TWE ac Yswiriant Gwladol yn briodol.	✓				Talwyd cyflogau i gyfleoigion a lwfansau i aelodau yn unol â chymeradwyaethau a gofnodwyd, a chymhwyswyd gofynion TWE ac Yswiriant Gwladol yn briodol.
8. Roedd y cofrestrau asedau a buddsoddiadau yn gyflawn ac yn gywir, ac yn cael eu cynnal yn briodol.	✓				Roedd y cofrestrau asedau a buddsoddiadau yn gyflawn ac yn gywir, ac yn cael eu cynnal yn briodol.

	Cytunwyd?				Amlinelliad o'r gwaith a wnaed fel rhan o'r archwiliad mewnol (DS nid oes angen hyn os cyflwynwyd adroddiad archwilio mewnol manwl i'r corff)
	Cywir	Anghywir*	Dd/G	Heb ei gynnwys**	
9. Cafodd cysoniadau cyfrifon banc cyfnodol ac ar ddiwedd y flwyddyn eu cynnal yn briodol.	✓				Gredwyd fod iawn i'r corff G. a S. ymddyng Bren ymddyng Dyddiedig llawni ymddyng Dyddiedig llawni ymddyng
10. Cafodd datganiadau cyfrifyddu a baratowyd yn ystod y flwyddyn eu paratoi ar y sail cyfrifyddu gywir (derbyniadau a thaliadau/incwm a gwariant), roeddent yn gyson â'r llyfr arian parod, wedi'u cefnogi gan lwybr archwilio digonol o gofnodion sylfaenol, a, lle y bo'n briodol, cafodd dyledwyr a chredydwyr eu cofnodi'n briodol.	✓				T a D. Llyfr a chwilio cliri ymddyng Cadarnhau gyresdeb.
11. Cronfeydd ymddiriedolaeth (gan gynnwys ymddiriedolaethau elusennol). Mae'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor wedi cyflawni ei gyfrifoldebau fel ymddiriedolwr.			X		

Roedd rheolaethau digonol yn bodoli ar gyfer unrhyw feysydd risg a nodwyd gan y Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor (rhestrwch unrhyw feysydd risg eraill isod neu ar dudalennau ar wahân os oes angen):

	Cytunwyd?				Amlinelliad o'r gwaith a wnaed fel rhan o'r archwiliad mewnol (DS nid oes angen hyn os cyflwynwyd adroddiad archwilio mewnol manwl i'r corff)
	Cywir	Anghywir*	Dd/G	Heb ei gynnwys**	
12.					
13.					
14.					

* Os atebwyd 'Anghywir', nodwch y goblygiadau a'r camau sy'n cael eu cymryd i fynd i'r afael ag unrhyw wendid rheoli a nodwyd (ychwanegwch dudalennau ar wahân os oes angen).

** Os atebwyd 'heb ei gynnwys', nodwch pryd y gwnaethpwyd y gwaith archwilio mewnol mwyaf diweddar yn y maes hwn a phryd y bwriedir ei wneud nesaf, neu os nad oes angen ei gynnwys, rhaid i'r archwilydd mewnol esbonio pam nad oes angen hynny.

[Mae fy nghanfyddiadau ac argymhellion manwl yr wyf yn tynnu sylw'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor atynt wedi eu cynnwys yn fy adroddiad manwl i'r Cyngor/Bwrdd/Pwyllgor, dyddiedig _____.] * Diléwch os na chafodd adroddiad ei baratoi.

Cadarnhau archwiliad mewnol

Cadarnhaf nad wyf, fel archwilydd mewnol y Cyngor, wedi ymgymryd â'r rheoli na gweinyddol o fewn y corff nac fel aelod o'r corff yn ystod blynnyddoedd ariannol 2014-15 a 2015-16. Cadarnhaf hefyd na fu unrhyw achos o wrthdaro buddiannau yngylch fy mhenodiad.

Enw'r unigolyn a gynhaliodd yr archwiliad mewnol:

Llofnod yr unigolyn a gynhaliodd yr archwiliad mewnol:

Dyddiad: 9.5.16.

J. P. ROBERTS
D. M. HESKETT

Smaller local government bodies in Wales

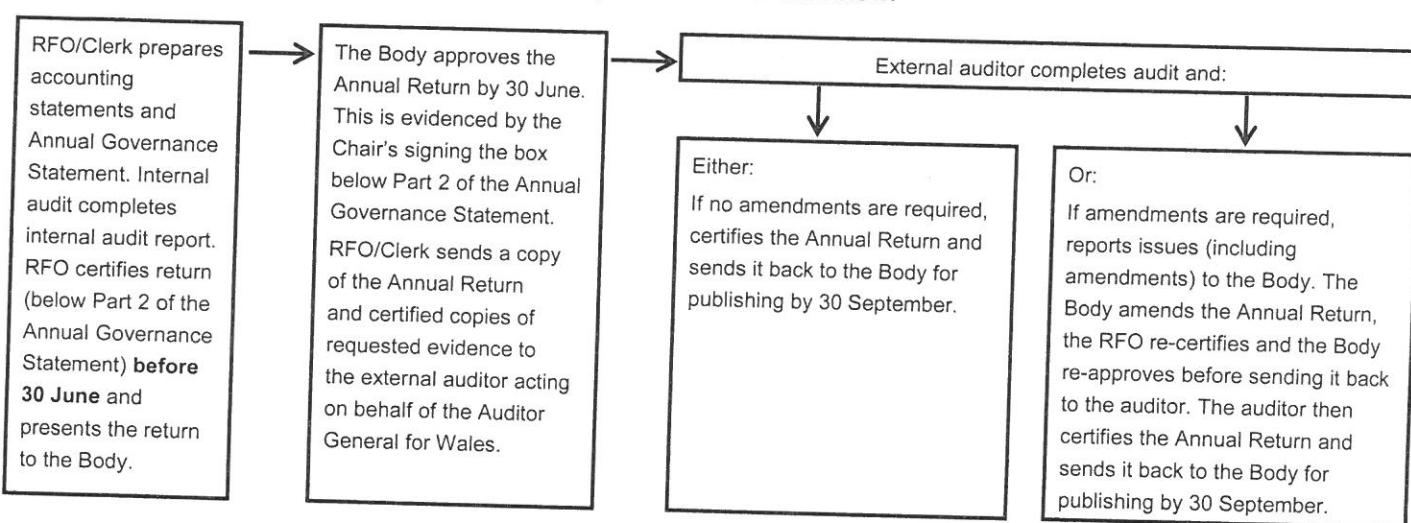
Annual Return for the Year Ended 31 March 2016

BILINGUAL CORRESPONDENCE
(TICK IF REQUIRED)

Smaller local government bodies in Wales must prepare annual accounts following proper practices as set out in the One Voice Wales/SLCC publication **Governance and accountability for local councils in Wales – A Practitioners’ Guide** (the Practitioners’ Guide). The Practitioners’ Guide states that bodies may prepare their accounts in the form of an annual return prepared by the Wales Audit Office.

The accounts and audit process

The accounts and audit arrangements follow the process as set out below.

Please complete all sections highlighted in red. Incomplete or incorrect returns may require additional external audit work and incur additional costs. Send the **original** Annual Return, together with all additional information requested, to the external auditor acting on behalf of the Auditor General for Wales. **Please note that copies of all documents provided for the purposes of the audit must be certified as true copies of the originals by the Clerk and Chair.** Unless requested, please **do not** send any original financial or other records to the external auditor.

Bodies should note the changes to the Annual Governance Statement. This is to be completed in full by all Bodies.

Audited and certified returns are sent back to the Body for publication or display of the accounting statements, Annual Governance Statement and the Auditor General for Wales’ certificate and report.

Completion checklist

'No' answers mean that you may not have met requirements		Done?	
	Initial submission to the external auditor	Yes	No
Accounts	<p>Has the RFO certified the accounting statements and the body approved the Annual Return (as evidenced by the relevant signatures), no later than 30 June 2016?</p> <p>Do the accounts add up and does the balance carried forward from last year equal the opening balance this year?</p> <p>Do the papers to be sent to the external auditor include an explanation of significant variations, including a quantified analysis of the changes from last year to this year?</p> <p>Does the bank reconciliation as at 31 March 2016 agree to line 9?</p>		
All sections	<p>Have all red boxes been completed and explanations provided where needed?</p> <p>Has all the information requested by the external auditor been sent with this Annual Return? Please refer to your notice of audit and any additional schedules provided by your external auditor.</p>		
Supporting evidence	Have all items and pages of supporting evidence provided to the audit been certified as a true copy of the original by the Clerk and Chair?		

Accounting statements 2015-16 for:

Name of body:

LLANFAIR MATHRFARN EITHAF COMM COUNCIL.

	Year ending		Notes and guidance for compilers				
	31 March 2015 (£)	31 March 2016 (£)	Please round all figures to nearest £. Do not leave any boxes blank and report £0 or nil balances. All figures must agree to the underlying financial records for the relevant year.				
Statement of income and expenditure/receipts and payments							
1. Balances brought forward	65 66 2	776 80	Total balances and reserves at the beginning of the year as recorded in the financial records. Must agree to line 7 of the previous year.				
2. (+) Income from local taxation/levy	45 24 3	42 44 8	Total amount of income received/receivable in the year from local taxation (precept) or levy/contribution from principal bodies.				
3. (+) Total other receipts	2 5 9	7 7 9 1	Total income or receipts recorded in the cashbook minus amounts included in line 2. Includes support, discretionary and revenue grants.				
4. (-) Staff costs	1 0 8 6 9	1 1 0 1 3	Total expenditure or payments made to and on behalf of all employees. Include salaries and wages, PAYE and NI (employees and employers), pension contributions and related expenses eg termination costs.				
5. (-) Loan interest/capital repayments	NIL	NIL	Total expenditure or payments of capital and interest made during the year on external borrowing (if any).				
6. (-) Total other payments	24 5 1 5	39 6 7 8	Total expenditure or payments as recorded in the cashbook minus staff costs (line 4) and loan interest/capital repayments (line 5).				
7. (=) Balances carried forward	776 80	77 2 2 8	Total balances and reserves at the end of the year. Must equal $(1+2+3) - (4+5+6)$.				
Statement of balances							
8. (+) Debtors and stock balances	NIL	NIL	Income and expenditure accounts only: Enter the value of debts owed to the body and stock balances held at the year-end.				
9. (+) Total cash and investments	776 80	77 2 2 8	All accounts: The sum of all current and deposit bank accounts, cash holdings and investments held at 31 March. This must agree with the reconciled cashbook balance as per the bank reconciliation.				
10. (-) Creditors	NIL	NIL	Income and expenditure accounts only: Enter the value of monies owed by the body (except borrowing) at the year-end.				
11. (=) Balances carried forward	776 80	77 2 2 8	Total balances should equal line 7 above: Enter the total of $(8+9-10)$.				
12. Total fixed assets and long-term assets	483 8	483 8	The original asset and investment register value of all fixed assets and any other long-term assets held as at 31 March.				
13. Total borrowing	NIL	NIL	The outstanding capital balance as at 31 March of all loans from third parties (including PWLB).				
14. Trust funds disclosure note	Yes	No	N/A	Yes	No	N/A	The Body acts as sole trustee for and is responsible for managing (a) trust fund(s)/assets (readers should note that the figures above do not include any trust transactions).

Annual Governance Statement (Part 1)

We acknowledge as the members of the Council/Board/Committee, our responsibility for ensuring that there is a sound system of internal control, including the preparation of the accounting statements. We confirm, to the best of our knowledge and belief, with respect to the accounting statements for the year ended 31 March 2016, that:

	Agreed?		'YES' means that the Council/Board/Committee:	PG F
	Yes	No*		
1. We have approved the accounting statements which have been prepared in accordance with the requirements of the Accounts and Audit (Wales) Regulations 2014 and proper practices.	☒		Prepared its accounting statements in the way prescribed by law.	6, 12
2. We have maintained an adequate system of internal control, including measures designed to prevent and detect fraud and corruption, and reviewed its effectiveness.	☒		Made proper arrangements and accepted responsibility for safeguarding the public money and resources in its charge.	6, 7
3. We have taken all reasonable steps to assure ourselves that there are no matters of actual or potential non-compliance with laws, regulations and codes of practice that could have a significant financial effect on the ability of the Council/Board/Committee to conduct its business or on its finances.	☒		Has only done things that it has the legal power to do and has conformed to codes of practice and standards in the way it has done so.	6
4. We have provided proper opportunity for the exercise of electors' rights in accordance with the requirements of the Accounts and Audit (Wales) Regulations 2014.	☒		Has given all persons interested the opportunity to inspect and to ask questions about the Body's accounts.	6, 23
5. We have carried out an assessment of the risks facing the Council/Board/Committee and taken appropriate steps to manage those risks, including the introduction of internal controls and/or external insurance cover where required.	☒		Considered the financial and other risks it faces in the operation of the Body and has dealt with them properly.	6, 9
6. We have maintained an adequate and effective system of internal audit of the accounting records and control systems throughout the year and have received a report from the internal auditor.	☒		Arranged for a competent person, independent of the financial controls and procedures, to give an objective view on whether these meet the needs of the Body.	6, 8
7. We have considered whether any litigation, liabilities or commitments, events or transactions, occurring either during or after the year-end, have a financial impact on the Council/Board/Committee and, where appropriate, have included them on the accounting statements.	☒		Disclosed everything it should have about its business during the year including events taking place after the year-end if relevant.	6
8. We have taken appropriate action on all matters raised in previous reports from internal and external audit.	☒		Considered and taken appropriate action to address issues/weaknesses brought to its attention by both the internal and external auditors.	6, 8, 2
9. Trust funds – in our capacity as trustee, we have: <ul style="list-style-type: none"> • Discharged our responsibility in relation to the accountability for the fund(s) including financial reporting and, if required, independent examination or audit. 	☐	☐	☒	Has met all of its responsibilities where it is a sole managing trustee of a local trust or trusts.

* Please provide explanations to the external auditor on a separate sheet for each 'no' response given; and describe what action is being taken to address the weaknesses identified.

Annual Governance Statement (Part 2)

	Agreed?		'YES' means that the Council/Board/ Committee:	PG Ref
	Yes	No*		
1. We calculated and approved the Council/Board/ Committee's budget requirement for the 2015-16 financial year in accordance the Local Government Finance Act 1992 and proper practices [and issued the precept in accordance with Sections 39 to 42 of the Local Government Finance Act 1992.]*	☒		Properly planned its financial activities for the year and set a budget in accordance with statutory requirements.	13
2. We have received detailed financial reports setting out the [income and expenditure* receipts and payments*] and a summary of the Council/Board/ Committee's financial position on a regular [monthly* / quarterly*] basis throughout the year.	☒		Effectively monitored its financial position, income and expenditure against that budget throughout the financial year.	13
3. We have ensured that the Council/Board/ Committee's internal audit is independent of its day-to-day decision-making process and maintenance of the accounting records and have agreed appropriate terms of reference for the internal audit.	☒		Ensured that its internal audit function is able to undertake its work without potential conflicts of interest and with sufficient scope to provide an adequate and effective service.	8

* Please delete as appropriate.

Council/Board/Committee approval and certification

The Council/Board/Committee is responsible for the preparation of the accounting statements in accordance with the requirements of the Accounts and Audit (Wales) Regulations 2014 and for the preparation of the Annual Governance Statement.

Certification by the RFO

I certify that the accounting statements contained in this Annual Return presents fairly the financial position of the Council/Board/ Committee, and its income and expenditure, or properly presents receipts and payments, as the case may be, for the year ended 31 March 2016.

RFO signature:

Name: GRIFFITH EIFION PRITCHARD
Date: 13 MAY 2016

Approval by the Council/Board/Committee

I confirm that these accounting statements and Annual Governance Statement were approved by the Council/Board/Committee under minute reference:

Chair signature: Rhys Jones

Name: RHYS OWAIN JONES
Date: 23/05/2016

Council/Board/Committee re-approval and re-certification (only required if the annual return has been amended at audit)

Certification by the RFO

I certify that the accounting statements contained in this Annual Return presents fairly the financial position of the Council/Board/ Committee, and its income and expenditure, or properly presents receipts and payments, as the case may be, for the year ended 31 March 2016.

RFO signature:

Name:

Date:

Approval by the Council/Board/Committee

I confirm that these accounting statements and Annual Governance Statement were approved by the Council/Board/Committee under minute reference:

Chair signature:

Name:

Date:

Auditor General for Wales' Audit Certificate and report

The external auditor conducts the audit on behalf of, and in accordance with, guidance issued by the Auditor General for Wales. On the basis of their review of the Annual Return and supporting information, they report whether any matters that come to their attention give cause for concern that relevant legislation and regulatory requirements have not been met.

We certify that we have completed the audit of the Annual Return for the year ended 31 March 2016 of:

LLANFARIN MANTH FARN CITHARW COMMUNITY COUNCIL

External auditor's report

[Except for the matters reported below]* On the basis of our review, in our opinion, the information contained in the Annual Return is in accordance with proper practices and no matters have come to our attention giving cause for concern that relevant legislation and regulatory requirements have not been met.

[[These matters along with]* Other matters not affecting our opinion which we draw to the attention of the body and our recommendations for improvement are included in our report to the body dated 23/9/16.]

Other matters and recommendations

On the basis of our review, we draw the Body's attention to the following matters and recommendations which do not affect our audit opinion but should be addressed by the Body.

Please see enclosed report

BDO LLP Southampton
United Kingdom

(Continue on a separate sheet if required.)

External auditor's name:

BDO LLP Southampton
United Kingdom

External auditor's signature:

BDO LLP

Date:

23/9/16

For and on behalf of the Auditor General for Wales

* Delete as appropriate.

Annual internal audit report to:

Name of body: LLANFAIR MATHAFARN LETHAF COMM. CL.

The Council/Board/Committee's internal audit, acting independently and on the basis of an assessment of risk, has included carrying out a selective assessment of compliance with relevant procedures and controls expected to be in operation during the financial year ending 31 March 2016.

The internal audit has been carried out in accordance with the Council/Board/Committee's needs and planned coverage. On the basis of the findings in the areas examined, the internal audit conclusions are summarised in this table. Set out below are the objectives of internal control and the internal audit conclusions on whether, in all significant respects, the following control objectives were being achieved throughout the financial year to a standard adequate to meet the needs of the Council/Board/Committee.

	Agreed?				Outline of work undertaken as part of the internal audit (NB not required if detailed internal audit report presented to body)
	Yes	No*	N/A	Not covered**	
1. Appropriate books of account have been properly kept throughout the year.	✓				Bank statements checked accounts examined and confirmed as good records of transactions.
2. Financial regulations have been met, payments were supported by invoices, expenditure was approved and VAT was appropriately accounted for.	✓				Minutes confirm approval & compliance with Sch. Regs. VAT properly accounted for.
3. The body assessed the significant risks to achieving its objectives and reviewed the adequacy of arrangements to manage these.	✓				Reviewed policies risk management 1.4.16. Risk Assess. recorded soon adopted 1 Apr. 2016.
4. The annual precept/levy/resource demand requirement resulted from an adequate budgetary process, progress against the budget was regularly monitored, and reserves were appropriate.	✓				Estimates presented & adopted minutes. Subsequent monitoring confirmed from minutes.
5. Expected income was fully received, based on correct prices, properly recorded and promptly banked, and VAT was appropriately accounted for.	✓				Receipt of precept, binning fees, car park & developments confirmed from R2P records.
6. Petty cash payments were properly supported by receipts, expenditure was approved and VAT appropriately accounted for.		✓			
7. Salaries to employees and allowances to members were paid in accordance with minuted approvals, and PAYE and NI requirements were properly applied.	✓				Salaries payments confirm (Week Only employed) HMRC requirements met.
8. Asset and investment registers were complete, accurate, and properly maintained.	✓				Registers examined.

	Agreed?				Outline of work undertaken as part of the internal audit (NB not required if detailed internal audit report presented to body)
	Yes	No*	N/A	Not covered**	
9. Periodic and year-end bank account reconciliations were properly carried out.	✓				R & P records presented each month. Full reconciliation year end.
10. Accounting statements prepared during the year were prepared on the correct accounting basis (receipts and payments/income and expenditure), agreed with the cashbook, were supported by an adequate audit trail from underlying records, and where appropriate, debtors and creditors were properly recorded.	✓				R & P - excellent audit trail. Prime records (invoices etc) examined
11. Trust funds (including charitable trusts). The Council/Board/Committee has met its responsibilities as a trustee.			X.		

For any risk areas identified by the Council/Board/Committee (list any other risk areas below or on separate sheets if needed) adequate controls existed:

	Agreed?				Outline of work undertaken as part of the internal audit (NB not required if detailed internal audit report presented to body)
	Yes	No*	N/A	Not covered**	
12.					
13.					
14.					

* If the response is 'no', please state the implications and action being taken to address any weakness in control identified (add separate sheets if needed).

** If the response is 'not covered', please state when the most recent internal audit work was done in this area and when it is next planned, or if coverage is not required, internal audit must explain why not.

[My detailed findings and recommendations which I draw to the attention of the Council/Board/Committee are included in my detailed report to the Council/Board/Committee dated _____.] * Delete if no report prepared.

Internal audit confirmation

I confirm that as the Council's internal auditor, I have not been involved in a management or administrative role within the body or as a member of the body during the financial years 2014-15 and 2015-16. I also confirm that there are no conflicts of interest surrounding my appointment.

Name of person who carried out the internal audit:

Signature of person who carried out the internal audit:

Date: 9.5.16

D. ROBERTS
Whele